

UNDREN OG BEFRIELSE

Anmeldelse af Preben Hertoft: *Undren og befrielse*. Erindringer.
Hans Reitzels Forlag. 460 s. ill., kr 350, 00

Helle Höpfner Nielsen

Preben Hertoft, professor, dr.med. og grundlægger af Rigshospitalets Sexologiske Klinik (1986), har skrevet en fascinerende erindringsbog, der dels omfatter en spændende beretning om hans liv fra undrende barn til »befriet« pensionist, dels en detaljeret og veldokumenteret redegørelse for dansk klinisk sexologisk historie. Forfatterens udtalte sprogligt-litterære talent indgår i en lykkelig syntese med hans stræben efter videnskabelig hæderlighed og underbyggelse med fakta fra bl.a. et kæmpestort privatarkiv. Erindringer og sexologisk historie – »for mig er de to sider blevet uadskillelige« skriver Hertoft. Her bliver de for overskuelighedens skyld behandlet hver for sig.

Et fremtrædende element i erindringerne er det forhold, at Preben Hertoft blev adopteret et par år gammel og aldrig har kendt sine biologiske forældre. »Jeg kom fra en familie, som ikke ville kendes ved mig. Og blev optaget i en anden familie, med alt hvad det indebærer af plusser og minusser. Det har præget meget af det jeg har følt, tænkt, hvordan jeg har handlet, hvad jeg har godtaget eller forholdt mig skeptisk til. Men det dominerende er en følelse af held, undren, taknemmelighed, befrielse.«

Der gives et gribende billede af hans livslange og gengældte kærlighed til moderen Nelly, til hvem bogen er dediceret. Det forblev en komplicerende faktor, at denne livet igennem stædigt insisterede på at opfatte sig selv som »din mor nr. to« på trods af sønnens indtrængende og tålmodige fremhævelse af det primære og enestående i deres mor-søn relation: det var hende, der var hans mor! Med tiden blev det et problem, at de aldrig opnåede samme opfattelse af dette forhold. Der argumenteres overbevisende imod at godtage den stereotype og »politisk korrekte« opfattelse af, at det naturligtvis altid er bedst at vokse op hos sine biologiske forældre. Tværtimod kan det være til lykke og befrielse at slippe for en besværlig social arv.

Forfatteren har opbevaret dagbøger, korrespondance, notitser, avisudklip o.l. fra sine tidligste år, og dette kombineret med en tilsyneladende helt usædvanlig god hukommelse resulterer i, at bogen rummer en imponeren-

de detaljerigdom, der sjældent virker langstrakt eller kedelig. Underholdende er det at læse om den unge Hertofts tilværelse som engageret stud. med. og en overgang redaktør af bladet »stud. med.«. Allerede her i sine første faglige artikler optages han af sociale og menneskelige problemer, som skulle blive et livslangt engagement for de socialt udsatte, sexuel afvigende, imod selvretfærdig opstiltethed og bedreviden.

Hertoft blev læge i 1955 og efter seks års »neurologisk udlændighed« havde han på et afgørende tidspunkt i sin karriere det held at møde den begavede og karismatiske psykiater Kirsten Auken (mor til bl.a. Svend og Margrete) som blev igangsatte og inspirator for hans videre løbebane som psykiater og sexolog. »Hun havde udstråling, format, personlighed, i hendes nærhed var der liv, der skete noget og der ville man være. Ihverfald hvis man var mig«. Kapitlet om Kirsten Auken hører til de absolutte højdepunkter i bogens lange række af lysende og prægnante personkarakteristikker.

Kirsten Auken havde i 1953 skrevet en opsigtsvækkende disputats om unge kvinders seksuelle adfærd, hun blev nogle år senere formand for det af statsminister Viggo Kampmann nedsatte Seksualoplysningsudvalg, hvor en af hovedopgaverne var at undersøge, hvad der kunne gøres for at forhindre, at så mange kvinder fik foretaget illegal abort. Preben Hertoft var blandt de yngre læger, som kom til at arbejde med sexologiske undersøgelser sat i gang af Kirsten Auken for Seksualoplysningsudvalget. I 1968 disputerede han med afhandlingen »Unge mænds seksuelle adfærd, viden og holdning«, tilegnet Kirsten Auken, som ulykkeligvis døde samme år af mavekræft kun 54 år gammel. »Havde hun levet, ville vi antageligt langt tidligere have fået de sexologiske afdelinger, som Seksualoplysningsudvalgets to betænkninger fra 1968 og 69 klart begrundede behovet for. Nu måtte vi vente helt til 1986 førend vi fik den første og hidtil eneste offentlige sexologiske klinik, endog med alt for begrænset kapacitet«

Et hjertesuk fra den mand, som blev Kirsten Aukens arvtager og påtog sig den slidsomme, ofte utaknemmelige opgave, i politiske og faglige modvinde, at forberede og opbygge en sexologisk behandlings- og undervisningsklinik ved Rigshospitalet i København. Parallelt hermed – og ligeså betydningsfuldt – medvirkede han i årevis og på mange fronter til at klinisk sexologi efterhånden etableredes som en selvstændig og respekteret disciplin inden for medicin og tilgrænsende fagområder. Hertoft definerer klinisk sexologi som »de seksuelle problemer patienter (ikke nødvendigvis = syge) frembyder, og som de søger hjælp for hos deres læge eller behandler af nærliggende uddannelse«.

Sammen med en kreds af entusiastiske og dedikerede medarbejdere fra forskellige fagområder (Bo Møhl, Gerd Winther m.fl.) udvikledes og forfinedes gennem årene behandlingsmetoder til afhjælpning af almindeligt forekommende seksuelle problemer hos par og enkeltpersoner, og der fokuseredes på mere specifikke områder som kønsskiftepatienter og sexual-

kriminelle. Ventelisterne blev så lange, patienter henvistes fra hele landet, at man en overgang nødsagedes til at lukke for tilgang af nye patienter.

Foruden undersøgelser og terapi prioriteredes undervisning af studenter og færdige kandidater i specialistuddannelser højt. I 1970'erne søgte således 60-80% af de medicinske studerende til de sexologiske kurser, som initieredes sammen med bl.a. Gorm Wagner.

Danmark var længe et sexologisk foregangsland i Norden og i 1976 skrev Hertoft den første lærebog i Klinisk Sexologi og den er senere udkommet på flere sprog og i flere udgaver. (Vi slår stadigvæk op i den!). Mange skandinaver besøgte de berømte sexologiske seminarer, som afholdtes 6-8 gange årligt på Rigshospitalet fra 1971 til 1997, eller deltog i efteruddannelse på de velrenommerede postgraduate sexologikurser og workshops, som fokuserede på sexual- og samlivsterapi. Via Preben Hertofts brede internationale kontaktnet og personlige venskab med sexologiske kollegaer fra de bedste institutter i USA og Europa kunne udenlandske eksperter hentes hertil og bidrage til at undervisningsstandarden bragtes på højt internationalt niveau.

De fleste klinikere kender alt for godt til dilemmaet med at få tid til og interesse for forskning, når man er så engageret i sine patienters behandling. Så med hensyn til Sexologisk Kliniks forskningsaktivitet må dets forhenværende chef, konstatere, at »den har fristet en eksistens på kanten af arbejde og fritid. Alle har haft for travlt til for alvor at kunne prioritere videnskabelige arbejder højt.« – Hertil kommer mindre gunstige arbejdsbetingelser for forskning på grund af begrænsede økonomiske resourcer.

»Undren og Befrielse« handler om et venligt menneske, der stort set »har befundet sig vel« og er »blevet godt modtaget« af de mennesker, som han beskriver så veloplagt med en enestående psykologisk forståelse, befriende humor og præcis formuleringsevne. Ingen omtales unuanceret eller udelukkende spydigt og negativt, der fremhæves altid de nødvendige og også positive sider ved personen. Har man som psykolog og sexolog fulgt forfatteren og hans gerning fra 1960'erne og samtidig været bekendt med en del af bogens hovedpersoner, er det en ekstra nydelse at læse denne livskloge bog med de mange fremragende portrætter – også af Preben Hertoft selv.

